20-22 Nisan 2019 / Bursa

ULUSAL Tarım Öğrenci Kongresi

Konya İli EHKE (Ereğli, Halkapınar, Karapınar ve Emirgazi) İlçeleri Arıcılığının Teknik, Yapısal ve Sosyo-Ekonomik Özelliklerinin Belirlenmesi Üzerinde Bir Araştırma

Aygül ALAN ARICAN[1] Ramazan YETİŞİR[2]

[1] Ereğli Tarım ve Orman İlçe Müdürlüğü, Ereğli Konya, Türkiye; aygulalanarican@tarimorman.gov.tr
[2] Selçuk Üniversitesi,Ziraat Fakültesi ,Zootekni Bölümü Selçuklu, Konya, Türkiye; ryetisir@selcuk.edu.tr
*Sorumlu Yazar: Aygül ALAN ARICAN aygulalanarcan@tarimorman.gov.tr

ÖZET

Bu çalışma, arıcılıkta önemli bir yere sahip olan Türkiye'nin en büyük yüzölçümüne sahip Konya İlinin Ereğli, Karapınar, Emirgazi, Halkapınar İlçelerinde arıcılık işletmelerin yapısal durumları incelenerek, arıcıların eğitimi, yaşı, deneyimleri, uygulama metotları ve karşılaşılan problemler tespit edilerek ülke arıcılığında Konya'nın, Konya İçerisinde de önemli ilçelerinden olan Ereğli, Halkapınar, Emirgazi, Karapınar yerinin belirlenmesi ve elde edilen sonuçlara göre de arıcılara ışık tutacak çözüm önerilerinin ortaya konulması amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmada arıcıların mesleği, eğitim durumu, yaşı, koloni sayısı, hastalıklar, zararlılar, mücadele yöntemleri, mevsimsel bakım, besleme ve işlemler, pazarlama, elde edilen balın satış fiyatı, koloni çoğaltma, arı ölümleri gibi konularda sorular sorulmuştur. Araştırma sonucunda çalışmamızda yer alan tüm arıcıların yaş ortalaması 17 yıl, arıcılık deneyimleri 21,25 yıl, ana arıyı her iki yılda bir yenileyenlerin %50,5 olduğu, güçlü kolonileri bölerek arıları çoğaltanların %55,3 olduğu, %97,6 oranında kolonileri açıkta kışlatdıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Arıcılık, Bal Verimi, Mevsimsel Besleme ve Bakım, Sorunlar, Ereğli, Karapınar, Emirgazi, Halkapınar.

GİRİŞ

Arıcılık insanlık tarihi kadar eskiye dayanmakta olup günümüzde teknolojinin hızlı gelişmesinin yanında yeni teknikleri ile daha fazla uğraş alanı olmaya başlamıştır. Modern arıcılığın olmadığı zamanlarda arıların kendilerine sığınak olarak belirledikleri ağaç ve kaya kovuklarında bal yapmakta ve insanlarda buralardan aldıkları bal ile ihtiyaçlarını karşılamaktaydılar. Modern arıcılığın başlamasıyla hem daha çok bal elde edebilme hem de diğer arı ürünleri olan bal, polen, arı sütü, propolis, bal mumu gibi ürünlere kolaylıkla ulaşılması ve kullanılması sağlanmıştır. Arıcılık, toprağa bağımlı olmaması, yatırım ve işletme maliyetlerinin düşük olması, her türlü materyal ve ekipmanın yurtiçi kaynaklardan sağlanabilmesi, diğer tarım dallarına kıyasla az işgücü kullanılması, ürünlerinin kolayca saklanabilmesi ve değer fiyatla satılabilmesi gibi özellikleri yanında, gelişmekte olan ülkelerde ise kırsal nüfusa iş, gelir ve sağlıklı beslenme aracı olarak kabul edilmektedir (Karacaoğlu ve ark., 2010).

Dört mevsimin iç içe yaşanabildiği ülkemiz, farklı iklim özellikleri ve ekolojik bölgeleri ile tarımsal üretim çeşitliliği açısından dünyanın önemli ülkelerinden biridir. Ayrıca bu özelliklerinden dolayı birçok bitki ve hayvanın gen merkezidir. Ülkemiz adeta bir arıcılık cennetidir. Türkiye'nin değişik yörelerinde çok kaliteli ballar elde edilmektedir. Ülkemiz, dünya ballı bitkiler florasının %75'ine sahiptir. Zengin florası, uygun ekolojisi, koloni varlığı, arı popülasyonundaki genetik varyasyon bakımından Türkiye büyük arıcılık potansiyeline sahiptir. Türkiye gerek üretim miktarı gerekse rekabet şartları dikkate alındığında Çin ve Arjantin'i kendisine hedef alarak sektördeki üretim planlamasını ve stratejisini kurgulamalıdır (Çakal, 2013).

Türkiye arıcılığının genel yapısı, potansiyeli ve önemli özelliklerinin incelenmesi yapılan bir çalışmada önemli arıcılık yöreleri, kovan tipi ve sayısı, arı ırkları, arı florası, gezginci arıcılık, bal arısı ürünleri, bal arısı yönetimi, hastalık ve zararlılar, arıcılıkta verim üzerine etkili olan bazı unsurlar ve başlıca sorunlar ile bunlara ilişkin çözüm önerileri sunulmuştur (Sirali, 2002). Yapılan bir çok çalışmada yöresel/bölgesel arıcılık potansiyeli ve özellikler incelenmiştir (Demen, 2015; Kösoğlu ve ark., 2000; Özcan, 2011; Seven, 2003; Tunca ve Çimrin, 2012). Yöresel potansiyel faklılıkları nedeniyle benzer çalışmalar, tüm bölge/yörelerde yapılmalıdır. Bu çaılma ise; EHKE ilçeleri arıcılığının yapısal ve sosyo-ekonomik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla planlanmış ve yürütülmüştür.

MATERYAL VE YÖNTEM

Materyal

Araştırma materyalini, EHKE ilçelerinde, Konya İli Arı Yetiştiricileri Birliğine kayıtlı ve kayıtlı olmayan, çeşitli gelişmişlik seviyesinde arıcılık faaliyeti yürüten yaklaşık 100 adet arıcı-üreticilerden anket yoluyla elde edilen veriler oluşturmuştur. Zikredilen anket formu ilgili projede sunulmuştur. Araştırma; ikincil verilerle de desteklenmiştir. Tarım ve Orman Bakanlığı Konya İli ve Ereğli, Halkapınar, Emirgazi ve Karapınar İlçe Müdürlükleri kayıtları, TUİK (2019a) verileri, ayrıca konu ile ilgili ulusal ve uluslararası düzeyde yapılmış çalışmaların bulgularından da yararlanılmıştır.

Yöntem

İl büyüklüğüne sahip olan Ereğli ilçesi ve bu ilçeye yakın olan Halkapınar, Karapınar, Emirgazi ilçelerinde, tam şansa bağlı deneme planına göre arıcılıkla uğraşan 85 arıcı belirlenmiştir. Belirlenen bu ilçelerde genellikle arıcılığın yoğun yapıldığı mahalleler dikkate alınmıştır (İlçe Merkez, Adabağ, Zengen, Melicek, Yıldızlı, Burhaniye, Bahçeli, Sarıca, Eskihisar, Beyköyü, Taşağıl, Yenibağlar, Kuskuncuk, Belkaya, Kutören, Gölören, Gaybi, Ulumeşe, Hacımemiş, İvriz, Oymalı, Kesmez, Orhaniye, Göktöme, Delimahmutlu, Çayhan, Nernek,Çimencik, Sazlıpınar, Karakışla). Ede edilen veriler istatistik analize (Khi kare) tabi tutularak faklıkların önemi belirlenmiştir. Bu amaçla istatitik paket programlardan yararlanılmıştır.

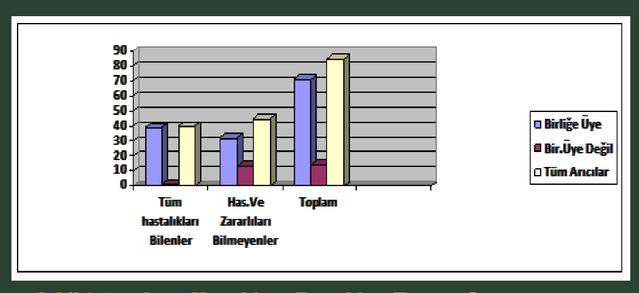
BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu araştırmada; Ereğli, Halkapınar, Emirgazi ve Karapınar ilçeleri arıcılığının genel yapısı ve arıcılık faaliyetlerine ait veriler belirlenmiştir. Veriler belirlenirken anket formunda bulunan 112 soru içerisinde yer alan arıcılar birliğine üye olup olmadıkları faktörünün arıcılar tarafından cevaplandırılan diğer sorulara etkisine bakılmıştır. Elde edilen veriler ilgili istatistik (Khi-kare) yöntemiyle değerlendirilerek sonuçları yorumlanmıştır.

Elde edilen sonuçlara göre; araştırmada yer alan arıcılar içerisinde değerlendirme yapıldığı zaman, Tablo 1'de gösterildiği gibi, araştırma bölgesindeki arıcıların %96,47'sinin erkek,%3,53'ününde kadın olduğu belirlenmiştir. Çalışmamızda yer alan Arıcılar birliğine üye olan arıcılardan %97,5'inin arı hastalık ve zararlılarını tanıdığını,%2,5'inin ise arı hastalık ve zararlılarını tanımadığı belirlenmiştir. Arıcılar birliğine üye olmayan arıcıların %83,5'i hastalık ve zararlıları tanıdığı,%16,5 i ise hastalık ve zararlıları tanımadığı belirlenmiştir (Şekil 1).

Arıcının cinsiyeti	Arıcılar birliğine üye		Birliğe üye olmayan		Tüm arıcılar	
	Adet	%	adet	%	Adet	%
Erkek	37	92,50	45	100,00	82	96,47
Kadın	3	7,50	0	0	3	3,53
Toplam	40	100.00	45	100.00	85	100.00

Tablo 1. EHKE ilçelerinde Arıcıların cinsiyeti

Şekil 1.Arıcıların Hastalık ve Zararlıları Tanıma Oranı

Arıcılar birliğine üye olan arıcıların bilgi kaynaklarına daha fazla başvurdukları, balı daha fazla sayıda hasat ettikleri, çoğunun gezginci arıcılık yaptıkları, arı hastalık ve zararlılarını takip ettikleri, pazarlamada daha etkin oldukları ve devletin arıcılık teşviklerini yakından takip ettikleri belirlenmiştir. Arıcılar birliğine üye olmayan arıcıların ise daha çok hobi olarak arıcılığa başladıkları, bilgi kaynaklarını yeterli düzeyde takip etmedikleri, çoğunlukla sabit arıcılık yaptıkları belirlenmiştir. İlkbahar döneminde şurup ile besledikleri, sonbahar döneminde arı keki kullandıkları, koloni başına ortalama 21 çuvaldan fazla şeker

		Arıcılar bir.üye		Arıcılar Bir.Üye değil		Tüm Arıcılar	
		Adet	%	Adet	%%	Adet	%
İlkbaharda nasıl bir besleme yapıyorsunuz?	Şeker şurubu	28	32,94	36	43,35	64	76,29
	Kek	2	2,35	5	5,88	7	8,23
	Vit.+antibiyotikli kek	0	0,00	1	1,18	1	1,18
	Vit.+antibiyotikli şeker şurubu	6	7,06	7	8,24	13	15,29
	Toplam					85	
Sonbaharda nasıl bir besleme yapıyorsunuz?	Şeker şurubu	10	11,76	6	7,06	16	18,8
	kek	21	24,7	24	28,3	45	52,9
	Vit.+antibiyotikli kek	4	4,7	15	17,6	23	27,1
	Vit.+antibiyotikli şeker şurubu	0	0,00	1	1,18	1	1,18
	Toplam					85	
Koloni Başına Ort. şeker kullanımı(kg/yıl)	<10 çuval	9	10,6	22	25,9	31	36,5
	11-20 çuval	11	12,9	8	9,41	19	22,35
	21 ve 21>çuval	19	22,4	16	18,8	35	41,2
	Toplam					85	
Bir yıl içindeki bal hasadı sayısı (%)	1 kere	15	17,6	31	36,5	46	54,1
	2 kere	13	15,3	13	15,3	26	30,6
	3 kere	3	3,53	2	2,35	5	5,88
	3 den fazla	7	8,24	1	1,18	8	9,41
	Toplam					85	
Bal dışında üretilen arı ürünleri (%)	polen	10	,18	4	4,71	14	16,5
	oğul	4	,71	2	2,35	6	7,06
	Ana arı	4	,71	0	0,00	4	4,71
	Bal mumu	2	,35	0	0,00	2	2,35
	Hiçbiri	22	5,9	37	43,5	59	69,41
	Toplam					85	

Tablo 2. Araştırma kapsamında elde edlen bazı sonuçlar

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada elde edilen genel sonuçlar aşağıda çıkarılmıştır.

a) EHKE ilçelerinde; arıcılık yapan erkek yetiştiriciler kadın yetiştiricilerden daha fazla ise de kadınlar da arı yetiştiriciliği yapmaktadır.
b) Mevcut yetiştiricilerin büyük çoğunluğu Konya ili Arı Yetiştiriciler Birliğine üyedir.
c) Birliğe kayıtlı yetiştiriciler, teknik bilği, arı hastalık ve zararlılar, gezginci arıcılık, devlet teşvikleri, pazarlama vd konularda diğerlerine göre daha fazla bilgili olup daha başarılı oldukları belirlenmiştir..
d) Bölgedeki küçük yetiştiricilerin bir kısmı arıcılığı hobi olarak yapmaktadır.
e) Arıcıların yaş ortalaması 17 yıl, ortalama arıcılık deneyimleri ise 21,25 yıl olarak belirlenmiştir.
f) Ana arıyı her iki yılda bir yenileyenlerin %50,5 olduğu,
g) Güçlü kolonileri bölerek arıları çoğaltanların %55,3 olduğu,
h) Arıcıların %97,6 oranında kolonilerini açıkta kışlatdıkları belirlenmiştir.

Bölge rıcılıkğı için yapılabilecek öneriler aşağıdaki gibi sıralanabilir.

a) EHKE ilçelerinde bir arıcılık kooperatifi kurularak, çeşitli girdileri uygun fiyata temin ve arıcılık ürünlerini değer fiyattan pazarlayarak yetiştiricilerin avantajları artırılabilir.
b) İlçe müdürlüklerinde lisansüstü düzeyde bir veya daha fazla uzman arcı bulundurulmalıdır.
c) Bölgeye uygun arı ırkları tesbit edilerek, bu ırkla çalışılması sağlanmalıdır.
d) Bölge üreticilerinin tamamının üreticiler birliğine üye yapılarak, teşvik ve yetiştirme teknikleri bakımından desteklenmelidirler.

KAYNAKLAR

1- Çakal, M. A., 2013, TRA1 Bölgesi Arıcılık ve Arı Ürünleri Raporu.
2-Demen, H., 2015, Diyarbakır ilinde arıcılığın yapısı ve sorunların belirlenmesi üzerine bir araştırma, *Adnan Menderes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*.
3- Karacaoğlu, M., Gençer, H. V. ve Koç, A. U., 2003, Ege Bölgesi koşullarında ek beslemenin bal arısı (Apis mellifera L.) kolonilerinin yavru üretimi ve bal verimi üzerine etkileri, *Hayvansal Üretim*, 44 (2).
4-Kösoğlu, M., Karacaoğlu, M. ve Gençer, V., 2000, Aydın İli Karpuzlu İlçesi arıcılarının sosyo-ekonomik nitelikleri ve temel sorunları, *Türkiye III. Arıcılık Kongresi*, 1-3.
5-Özcan, F., 2011, Göller Bölgesi'nde arı ürünlerinin pazar ve pazarlama sorunları, uygulanabilecek pazarlama stratejileri= Market and marketing problems of bee products in the Region of Lakes, applicable marketing strategies, *Sosyal Bilimler*.
6-Seven, İ., 2003, Elazığ ili arıcılık işletmelerinin yapısal analizi. Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, *Fen Bilimleri Enstitüsü, Zootekni Anabilim Dalı, Kahramanmaraş*.
7-Sirali, R., 2002, General beekeeping structure of Turkey, *Uludag Bee Journal*, 2 (4), 30-39.
8-TUİK, 2019a, Türkiye'de Arıcılık Faaliyeti Yapan İşletme Sayısı https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=101&locale=tr:
9-Tunca, R. İ. ve Çimrin, T., 2012, Kırşehir ilinde bal arısı yetiştiricilik aktiviteleri üzerine anket çalışması, *Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2 (2), 99-108.